

Fattigdom 1999 - ?

Nogle nedslagspunkter, der viser såvel den dominerende tendens: en udvikling fra *socialpolitik til arbejdsmarkedspolitik* som muligheden for at vende udviklingen

Oplæg v/ Morten Ejrnæs

Ved

Socialpolitisk Forenings i Hovedstaden og Københavns Professionshøjskoles arrangement:

Fra nådensbrød til kontanthjælpsloft og hjemsendelsesydelse – er socialpolitikken gået i ring de sidste 500 år?

Min powerpointpræsentation sigtede mod at tydeliggøre syv pointer, hvilket er alt for meget til en time. Det blev uoverskueligt. Derfor som gentages de her.

Til sidst er der indsat et link til en artikel, som jeg har skrevet efterfølgende, og som er bragt i Altinget den 6/11:

1. En human, solidarisk ligestillingsorienteret, *social*politik er blevet afløst af en "noget for noget" "individualistisk" arbejdsmarkedspolitik
2. Politikken på dette område har været præget af en liberalistisk tilgang, hvor ydelserne skulle være så lave som mulige for at motivere modtagerne af ydelserne til at søge job og ydelserne skulle skræmme flygtninge etniske minoriteter far at søge mod Danmark
3. Nedsættelsen af ydelser har kun øget beskæftigelsen meget lidt.
4. Nedsættelsen af ydelser har ført til en voldsom stigning i andelen af fattige mennesker i Danmark, og de fattige er blevet fattigere og fattigere og lider flere og flere afsavn
5. I to omgange har socialdemokratisk ledede regeringer imidlertid afskaffet fattigdomsydelserne, og de sidste 20 års historie har derfor også vist at det er muligt at vende udviklingen
6. Indførelsen af det midlertidige børnetilskud løser imidlertid hverken alle de fattige børns problem og slet ikke det generelle fattigdomsproblem.
7. Solidarisk fattigdomsbekæmpelse er vigtig både af hensyn til, at vi fortsat skal være et af de samfund i verden, hvor vi har mest tillid til vores medborgere, og af hensyn til at denne solidaritet også er en forudsætning for, at vi bliver mindet om, at vores ansvar også omfatter mennesker i de lande, hvorfra flygtninge og indvandrere kommer. Verdens skæve udvikling klimamæssigt og fordelingsmæssig kræver både lokal og global solidaritet.

<https://www.altinget.dk/social/artikel/sociolog-der-er-to-store-problemer-med-regeringens-tilgang-til-boernefattigdom#.XcKdPt3SV5U.email>

Fattigdom 1999 - ?

Disposition

1. Fattigdomsgrænser
2. De lave ydelsers historie
3. Tre paradokser og tre spørgsmål -
Socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik
4. Børnefattigdom

1. Fattigdomsgrænser

- Indtil 2013: Ingen fattigdomsgrænse (men en generøs laveste forsørgelsesydelse)
- 2013 – 2015: En dansk (men hel privat) fattigdomsgrænse: 3 på hinanden følgende år under 50% af medianindkomsten
- 2015 – 2018 Ingen fattigdomsgrænse
- 2018 Danmarks statistik indfører Uofficiel fattigdomsgrænse (FN's verdensmål: SDG)

Fattigdomsgrænsen for forskellige familietyper, 2018-priser

Personer i familien	Grænse pr. familie pr. år	Grænse pr. person pr. år	Grænse pr. person pr. måned
1 voksen	121.100	121.100	10.100
1 voksen og 1 barn	157.500	78.700	6.600
1 voksen og 2 børn	193.800	64.600	5.400
2 voksne	181.700	90.800	7.600
2 voksne og 1 barn	218.000	72.700	6.100
2 voksne og 2 børn	254.300	63.600	5.300
3 voksne*	242.200	80.700	6.700
4 voksne*	302.800	75.700	6.300

Anm: Børn er her defineret som under 15 år. Hjemmeboende børn på 15 år og derover tælles som voksne. *) 3 eller 4 voksne kan fx være en familie med 2 forældre og 1 eller 2 hjemmeboende børn på 15 år og derover.

Oplæg om Fattigdom 1999

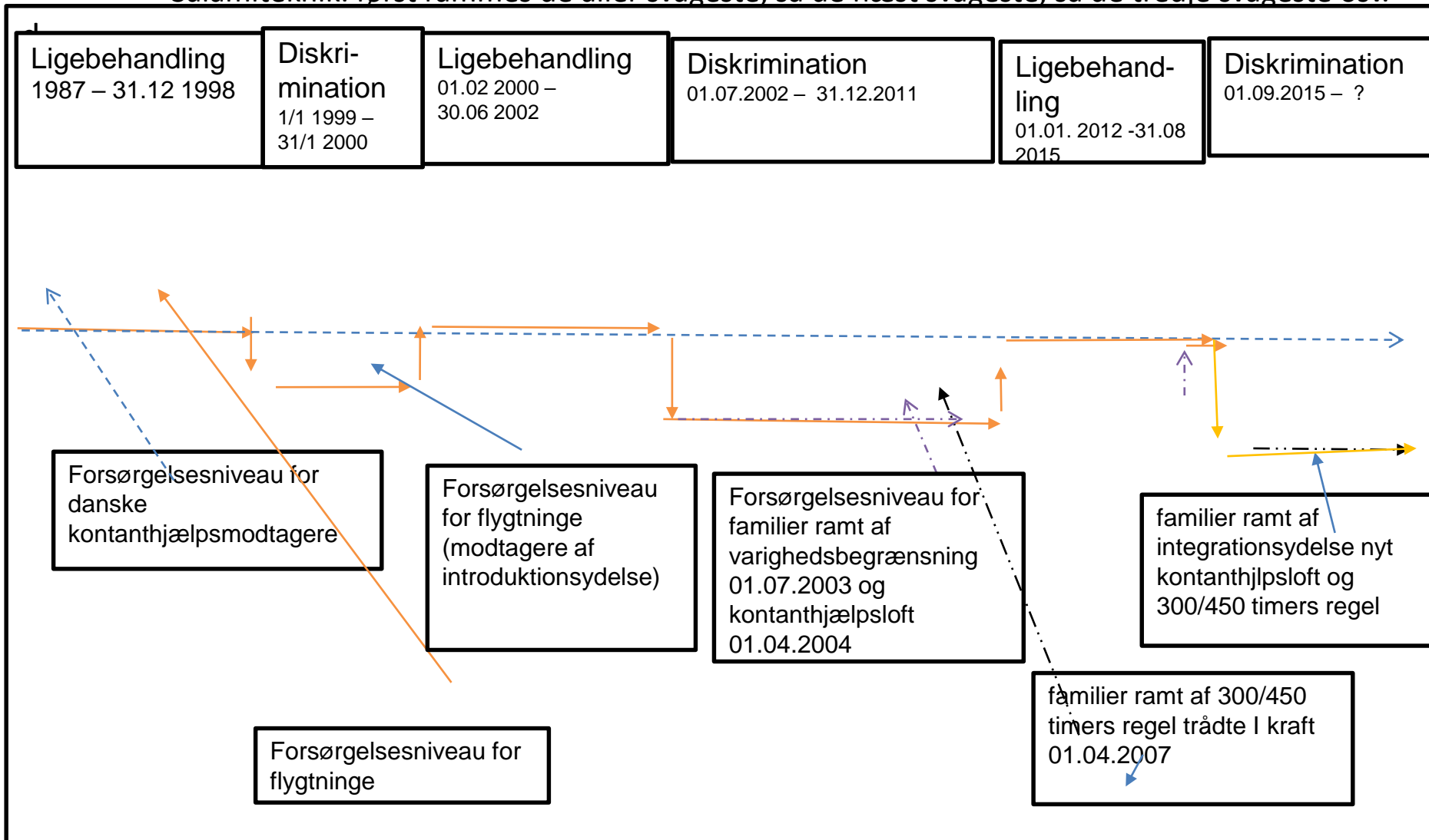
? V/Morten Ejrnæs

Fra nødsensbrød til kontanthjælpsloft og
hjemsendelsesydelse – er socialpolitikken
gået i ring de sidste 500 år?

De lave ydelsers historie

Ligebehandling, diskrimination og fattigdom

Salamiteknik: først rammes de aller svageste, så de næst svageste, så de tredje svageste osv.

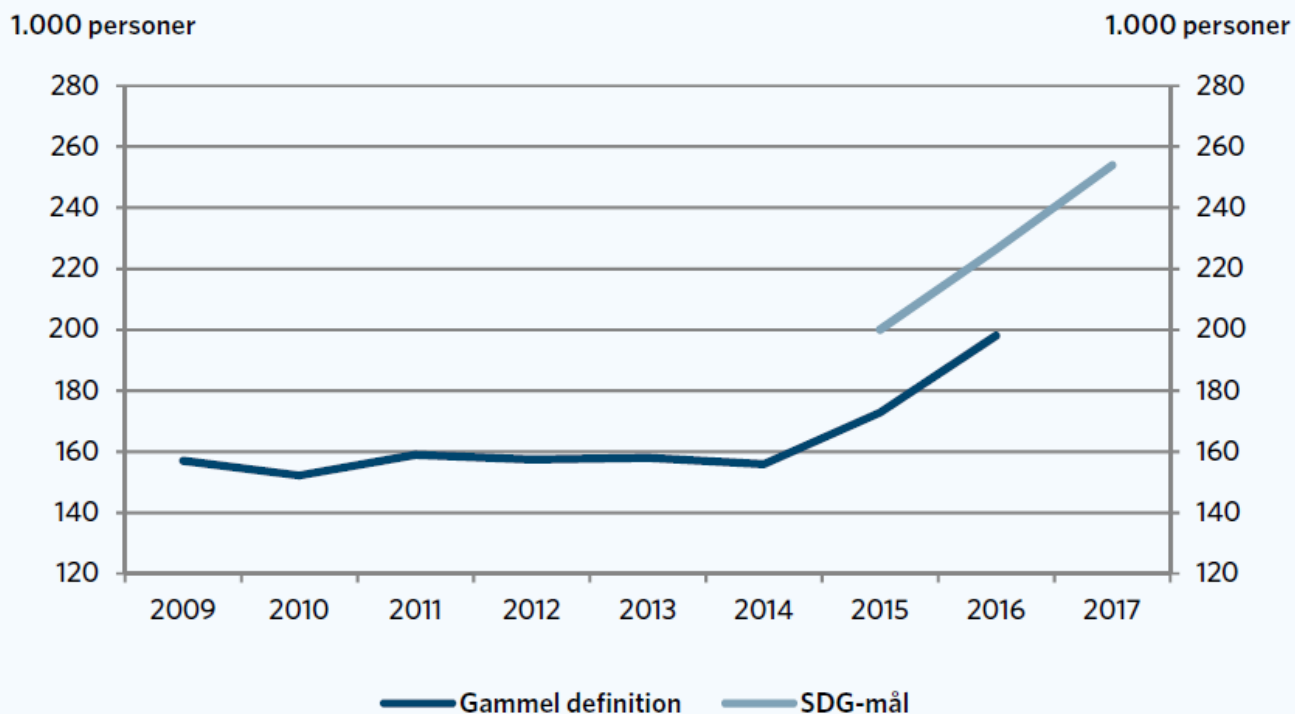
Socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik

Afvikling af *socialpolitikken* – Udvikling af *Arbejdsmarkedspolitikken*:

- *Fra*
- en ligestillingsorienteret, human, solidarisk socialpolitik
  - Der integrerer socialt
- *Til*
- En markedsorienteret, ”noget for noget” ”individualistisk” arbejdsmarkedspolitik
  - Der disciplinerer
  - Der polariserer

Udviklingen i antallet af fattige i Danmark efter finanskrisen

Figur 1. Antal personer, der lever under fattigdomsgrænsen

Anm: Se boks 1 for definition af fattigdomsgrænse. Pga. databrud i formuestatistikken kan det nye mål først opgøres fra 2015. Antal fattige efter den gamle definition er opgjort som ét-årsfattige for sammenlignelighed med den nye definition.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

En lovbestemt fattigdom

Tabel 2. Personer ramt af kontanthjælpsloft og 225-timersregel fordelt på køn, 2018

	Antal personer			
	Berørt af kth-loft	Berørt af 225-timersregel	Berørt af begge	I alt
Mand	5.700	7.740	1.410	14.850
Kvinde	13.330	5.220	2.300	20.850
I alt	19.060	12.970	3.700	35.730
Gns. Ydelsesreduktion i kr. pr. måned				
	Berørt af kth-loft	Berørt af 225-timersregel	Berørt af begge	I alt
Mand	790	1.829	2.121	1.458
Kvinde	1.331	2.413	2.611	1.743
I alt	1.169	2.070	2.425	1.626

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning. Personer med uoplyst køn fremgår ikke af tabellen, hvorfor rækkerne ikke summer til totalen.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og data fra Beskæftigelsesministeriet

Socialpolitikken gik ud på at reducere eller afskaffe
fattigdom. Arbejdsmarkedspolitikken indfører fattigdom

Oplæg om fattigdom 1999 -
? V/Morten Ejrnæs

Fra nådsensbrød til kontanthjælpsloft og
hjemsendelsesyndelse – er socialpolitikken
gået i ring de sidste 500 år?

3. Tre paradokser og to spørgsmål - Socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik

Første paradoks

- Højkonjunktur
  - Lav arbejdsløshed
  - Høj beskæftigelse
- Stor velstandsstigning
- Stigende absolut fattigdom: De fattigste bliver fattigere

Andet paradoks

- I et skandinavisk velfærdssamfund med tradition for
  - Ligestillingspolitik
  - Overholdelse af menneskerettighedskonventioner
  - Solidaritet
  - Humanisme
- Indføres love, der diskriminerer flygtninge og de fattigste danskere og indvandrere

Spørgsmål 1:

- Hvorfor indføres fattiggørende og diskriminerende love?

Tredje paradoks

- Venstre (Claus Hjort Frederiksen) påstår, at
  - 300-timers-reglen
  - Kontanthjælpsloftet
  - Starthjælpen

virker, selvom beskæftigelsesvirkningen har vist sig at være lille ved alle tre foranstaltninger

- Spørgsmål 2:
- Hvordan virker lovene reelt?

Hvorfor indføres fattiggørende og diskriminerende love?

Ekstrabladets kampagne journalistik: De fremmede i foråret 1997

- Chefredaktør: Svend Ove Gade fremsætter lederen krav om lavere ydelser til flygtninge
- Journalistisk historie: Ali, 2 koner og 11 børn
- Tre ministre:
  - socialminister Karen Jespersen
  - statsminister Poul Nyrup Rasmussen
  - økonomiminister Marianne Jelved

lover i Ekstrabladet, at der skal indføres lavere ydelser til flygtninge

Dominerende medie- og politikerdiskurser

- Flygtninge og andre etniske minoritetsgrupper ”nasser” på det danske velfærdssystem pga. deres kultur
  - Flygtninge vælger hvortil de vil flygte ud fra indretningen af velfærdssystemet
  - Flygtninge vil ikke arbejde, hvis de kan opretholde livet uden arbejde
    - Aktører: Ekstrabladet, DF, magtfulde og mindre magtfulde politikere fra både regerings og oppositionspartierne
- Det skal altid kunne betale sig at arbejde
  - Aktører: Regeringen m.fl.
- Noget for noget
  - Aktører: Regeringen

Fattigdom og klima

Tidligere:

- Knaphedsfattigdom

Nu:

- Velstand
  - Velfærd
    - Voksende ulighed og fattigdom
  - Mindskelse af den globale fattigdom
- Klimatrussel og ulighed

Den store opgave:

Lokal og global solidaritet omkring såvel kampen for mindskelse af fattigdom og ulighed som kampen om et bedre klima

Litteratur:

- Caspersen, Sune: Regeringen løfter flest børn ramt af loftet over fattigdomsgrænsen
https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_regeringen-lofter-flest-born-ramt-af-loftet-over-fattigdomsgraensen.pdf
- Caspersen, Sune: Sørgelig rekord: Der har aldrig været flere fattige børn, AE-rådet
https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_sorgelig-rekord-der-har-aldrig-vaeret-flere-fattige-born.pdf
- Ejrnæs, M.(2019): Der er to store problemer med regeringens tilgang til børnefattigdom
<https://www.altinget.dk/social/artikel/sociolog-der-er-to-store-problemer-med-regeringens-tilgang-til-boernefattigdom#.XcKdPt3SV5U.email>
- Ejrnæs, M.(2019): *Det ved vi om fattigdom, ulighed og sociale problemer*, Lp-serien, Dafolo
- Ejrnæs, M.: ”Flygtninge og indvandreres forsørgelsesydelse – en eksemplarisk case” i : Koch, E. og Thelle, E. (red.) *Sociale menneskerettigheder*, Akademisk Forlag, 2004, s. 172-193.
- <https://www.altinget.dk/social/artikel/sociolog-#.XcKdPt3SV5U.email>
- Müller, M., Hussain, A., Larsen, J. E., Hansen, H., Hansen, F. K., & Ejrnæs, N. M. (2015). *Fattigdom, afsavn og coping*. Hans Reitzels Forlag.